

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาถึงปัญหาและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการนำระบบ e-Customs มาใช้ในงานด้านการเงินและบัญชีของด่านศุลกากรในสังกัดสำนักงานศุลกากร ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการประเมินคุณลักษณะของซอฟต์แวร์ที่มีคุณภาพ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของซอฟต์แวร์
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของโปรแกรมทางการบัญชีที่ดี
4. ปัจจัยความสำเร็จ
5. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ
6. แนวคิดระบบ e-Customs
7. แนวคิดการเงินการบัญชีระบบ e-Customs

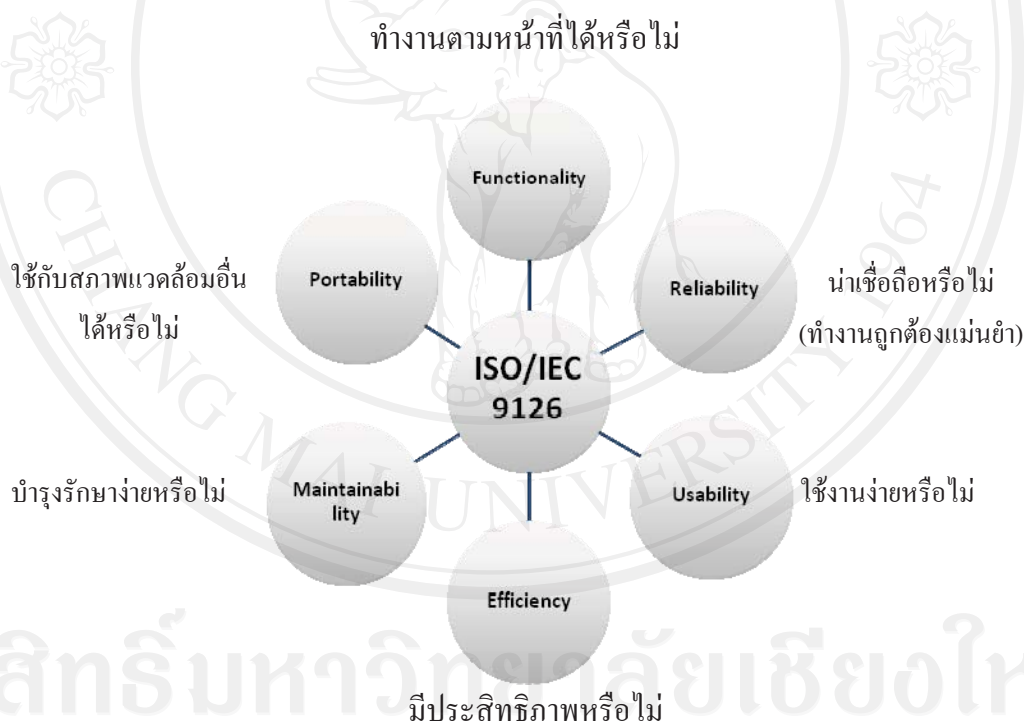
แนวคิดการประเมินคุณลักษณะของซอฟต์แวร์ที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานนานาชาติ ISO/IEC9126 กำหนดไว้ดังนี้ (กิตติ ภักดีวิวัฒนะกุลและพินิตา พานิชกุล, 2550: 299) (ดังภาพที่ 1)

1. ประโยชน์ใช้สอย (Functionality) ซอฟต์แวร์ต้องมีประโยชน์ ตรงตามความต้องการของลูกค้า เช่น ซอฟต์แวร์ต้องประมวลผลออกมาถูกต้อง มีความปลอดภัย การทำให้ซอฟต์แวร์มีประโยชน์ใช้สอยที่ดีต้องเริ่มจากการหาให้ได้ว่าลูกค้าต้องการอะไร
2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ซอฟต์แวร์สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ ลูกค้าสามารถใช้งานซอฟต์แวร์ได้อย่างสบายใจ โดยทั่วไปซอฟต์แวร์ที่ผ่านการใช้งานมากเท่าไรซอฟต์แวร์นั้นก็ผ่านการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น เพราะเมื่อใช้งานไป ความผิดพลาดที่ฝังอยู่ในตอนพัฒนาซอฟต์แวร์หรือปัญหาที่คาดไม่ถึงจะปรากฏขึ้นมา
3. ความสามารถในการใช้งาน (Usability) ซอฟต์แวร์จะต้องสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบจอภาพที่นำทางการใช้งานของผู้ใช้ได้ หรือแม้แต่มีคู่มือประกอบการติดตั้งและใช้งานที่เหมาะสม
4. ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซอฟต์แวร์จะต้องก่อให้เกิดความประหยัด หรือสิ้นเปลืองน้อยที่สุด สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมในระดับที่ไม่เกินขีดความสามารถของทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรหน่วยความจำ ขนาดของพื้นที่จัดเก็บ

ข้อมูล ความรวดเร็วในการประมวลผล หรือแม้แต่ความรวดเร็วในการตอบสนองกับผู้ใช้งาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือสถาปัตยกรรมของซอฟต์แวร์ที่ถูกออกแบบไว้

5. ความสามารถในการบำรุงรักษา (Maintainability) ซอฟต์แวร์จะต้องง่ายต่อการบำรุงรักษา สามารถเปลี่ยนแปลง (Change) ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม (Adaptive) และตอบสนอง (Response) ได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วทั้งที่ โดยปราศจากผลกระทบข้างเคียง ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

6. ความสามารถในการโอนย้ายระบบ (Portability) ซอฟต์แวร์สามารถโอนย้ายระบบตามเทคโนโลยีใหม่ เช่น การเปลี่ยนไปใช้ระบบเว็บเบส (Web-Based) ซอฟต์แวร์ที่ดีควรย้ายระบบได้ง่ายโดยไม่ต้องเขียนซอฟต์แวร์ใหม่

ภาพที่ 1 แบบจำลองคุณลักษณะของซอฟต์แวร์ที่มีคุณภาพตาม ISO/IEC9126

ที่มา : กิตติ ภัคคีวัฒนะกุลและพนิดา พานิชกุล. 2550: 299

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของซอฟต์แวร์ ลักษณะคุณภาพของซอฟต์แวร์มี 2 ระดับ คือ (อภิชาติ หางตุรัส เอกสารประกอบการบรรยายวิชาวิศวกรรมซอฟต์แวร์, 2553: ออนไลน์)

1. คุณภาพระดับสูง เรียกว่า องค์ประกอบของคุณภาพ (Quality Factors)
2. คุณภาพระดับรอง เรียกว่า เกณฑ์ของคุณภาพ (Quality Criteria)

1. องค์ประกอบของคุณภาพ (Quality Factors) แบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) Product Operation ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้
  1. ความถูกต้อง (Correctness)
  2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)
  3. ประสิทธิภาพ (Efficiency)
  4. ความคงทนต่อการเปลี่ยนแปลง (Integrity)
  5. ใช้งานได้ (Usability)
- 2) Product Revision ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้
  1. บำรุงรักษาง่าย (Maintainability)
  2. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
- 3) Product Transition ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้
  1. ใช้ได้กับเครื่องทั่วไป (Portability)
  2. นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Reusability)
  3. ใช้งานได้หลายงาน (Interoperability)

2. เกณฑ์ของคุณภาพ (Quality Criteria) ประกอบด้วย 23 เกณฑ์ คือ

- 1) Access Audit คือ วิธีการสำหรับควบคุมและป้องกันการเข้าถึงตัวซอฟต์แวร์และข้อมูล
- 2) Access Control คือ การควบคุมการเข้าถึงตัวซอฟต์แวร์และข้อมูล
- 3) Accuracy คือ ความถูกต้องแม่นยำ ในการทำงานของซอฟต์แวร์
- 4) Communication Commonality คือ มาตรฐานที่โพรโตคอลและการเชื่อมต่อใช้
- 5) Completeness คือ ความสมบูรณ์ของระบบงานของซอฟต์แวร์
- 6) Communicativeness คือ ความยากง่ายในการนำเข้าข้อมูลและออกรายงาน
- 7) Consistency คือ ความสอดคล้องของการออกแบบซอฟต์แวร์
- 8) Conciseness คือ ความกระชับของซอร์ซโค้ด
- 9) Data Commonality คือ การใช้รูปแบบการแทนข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน
- 10) Error Tolerance คือ ระดับความมั่นใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ภายใต้เงื่อนไขที่อาจก่อให้เกิดความผิดพลาดได้
- 11) Execution Efficiency คือ ประสิทธิภาพในการทำงานของซอฟต์แวร์
- 12) Expandability คือ ความสามารถขยายระบบงานของซอฟต์แวร์
- 13) Generality คือ ความต้องการเบื้องต้นของซอฟต์แวร์

- 14) H/W Independence คือ ซอฟต์แวร์สามารถนำมาใช้งานได้โดยไม่ต้องขึ้นกับฮาร์ดแวร์อื่นใดอีกข้อหนึ่ง
- 15) Instrumentation คือ ความสามารถที่ซอฟต์แวร์จะจัดการการใช้งานของตนเองหรือสามารถระบุความผิดพลาดได้
- 16) Modularity คือ ซอฟต์แวร์สามารถแยกออกเป็นโมดูลที่เป็นอิสระต่อกัน
- 17) Operability คือ ระดับความยากง่ายในการจัดเตรียมระบบ เพื่อให้ซอฟต์แวร์สามารถทำงานได้
- 18) Self-Documentation คือ คำอธิบายการทำงานของโปรแกรม
- 19) Simplicity คือ ความยากง่ายที่โปรแกรมสามารถเข้าใจได้
- 20) Software System Independence คือ ซอฟต์แวร์สามารถทำงานได้โดยไม่ต้องขึ้นกับสภาพแวดล้อม
- 21) Storage Efficiency คือ ปริมาณของหน่วยความจำที่ใช้
- 22) Traceability คือ คุณสมบัติที่ซอฟต์แวร์สามารถเชื่อมโยงจากองค์ประกอบไปยังข้อกำหนดความต้องการได้
- 23) Training คือ ระดับความยากง่ายที่ผู้ใช้อใหม่จะเรียนรู้จนสามารถใช้ซอฟต์แวร์

แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของโปรแกรมทางการบัญชีที่ดี มี 6 ประการ ดังนี้

(Accounting software, 2553 : ออนไลน์)

1. โปรแกรมบัญชี ระดับมาตรฐาน มีผู้ใช้งานอย่างแพร่หลาย และกรมสรรพากรยอมรับ
2. พัฒนาโดยบริษัทที่มั่นคง และมีชื่อเสียงมายาวนาน ด้วยทีมโปรแกรมเมอร์มืออาชีพ
3. ทำงานบน Windows ด้วยระบบบัญชี ต่าง ๆ ครบวงจร
4. ใช้งานง่าย สะดวก ลดเวลาการทำงาน และมีรายงานที่สมบูรณ์แบบ
5. การอบรมเพื่อการใช้งานได้จริงก่อนซื้อและมีบริการหลังการขายที่ดีเยี่ยม
6. สามารถรองรับธุรกิจในอนาคตได้ เช่น E-Commerce

ปัจจัยความสำเร็จ

Robert Waterman, Tom Peters และ Julien Philips (1980) ได้นำเสนอแนวคิดในการวัดประสิทธิภาพของการดำเนินการขององค์กร จัดว่าเป็นการบริหารงานรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทั้ง 7 ประการ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะสามารถประเมินถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินการได้ ชื่อว่า McKinsey 7-S Framework ปัจจัยดังกล่าวได้แก่

1. โครงสร้าง (Structure) หมายถึง โครงสร้างที่ได้ตั้งขึ้นตามกระบวนการ หรือหน้าที่ของงาน โดยมีการรับบุคลากรให้เข้ามาทำงานร่วมกันในฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

2. กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง แนวทางที่จะช่วยให้องค์กร กำหนดและพัฒนาข้อได้เปรียบทางการแข่งขันขึ้นมาได้และเป็นแนวทางที่บุคคลภายในองค์กรรู้ว่าจะใช้ความพยายามไปในทิศทางใดจึงจะประสบความสำเร็จ

3. ระบบ (System) หมายถึง การจัดระบบการทำงานที่เหมาะสม จะช่วยในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามที่กำหนดไว้ประสบความสำเร็จ

4. รูปแบบ (Style) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

5. พนักงาน (Staff) หมายถึง การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ในการกำหนดคุณลักษณะการคัดเลือกและการจัดวางบุคลากรที่เหมาะสม ช่วยผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินการไปตามทิศทางและกลยุทธ์ที่กำหนดเอาไว้ได้

6. ทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skill) หมายถึง ทักษะในการปฏิบัติงานของทรัพยากรบุคคลในองค์กรสามารถแยกทักษะออกเป็น 2 ด้านหลัก คือ ทักษะด้านงานอาชีพ (Occupational Skills) เป็นทักษะที่จะทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ได้ ตามหน้าที่ และลักษณะงานที่รับผิดชอบเช่น ด้านการเงิน ด้านบุคคล ซึ่งคงต้องอยู่บนพื้นฐานการศึกษาหรือได้รับการอบรมเพิ่มเติม ส่วนทักษะ ความถนัด หรือความชำนาญเฉพาะ (Aptitudes and Special Talents) นั้นอาจเป็นความสามารถที่ทำให้พนักงานนั้น ๆ โดดเด่นกว่าคนอื่น ส่งผลให้มีผลงานที่ดีกว่าและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้รวดเร็ว ซึ่งองค์กรคงต้องมุ่งเน้นในทั้ง 2 ความสามารถไปควบคู่กัน

7. ค่านิยมร่วม (Share Value) หมายถึง ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ยึดถือร่วมกันโดยสมาชิกขององค์กรที่ได้กลายเป็นรากฐานของระบบการบริหาร และวิธีการปฏิบัติของบุคลากรและผู้บริหารภายในองค์กร หรืออาจเรียกว่าวัฒนธรรมองค์กร รากฐานของวัฒนธรรมองค์กรก็คือความเชื่อ ค่านิยมที่สร้างรากฐานทางปรัชญาเพื่อทิศทางขององค์กร โดยทั่วไปแล้วความเชื่อจะสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพและเป้าหมายของผู้ก่อตั้งหรือผู้บริหารระดับสูง ต่อมาความเชื่อเหล่านั้นจะ

กำหนดบรรทัดฐาน เป็นพฤติกรรมประจำวันขึ้นมาจากในองค์กร เมื่อค่านิยมและความเชื่อได้ถูกยอมรับทั่วทั้งองค์กรและบุคลากรกระทำตามค่านิยมเหล่านั้นแล้วองค์กรก็จะมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Information System) คือ ระบบในการรวบรวมบันทึกการเก็บรักษาและประมวลข้อมูลให้ได้สารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ ระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จะมีวิธีการทำงานเหมือนระบบบัญชีในระบบบันทึกด้วยสมุด โดยการรวบรวมข้อมูลการนำเข้า การประมวลผล การเก็บรักษาและการรายงานข้อมูลและสารสนเทศ มีส่วนประกอบสำคัญ 6 ประการ คือ (Romney and Steinbart, 2009: 28-29)

1. คน (People) ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในระบบและทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ
2. ระเบียบปฏิบัติและคู่มือปฏิบัติงาน (Procedure and Instructions) เกี่ยวข้องกับการรวบรวมการประมวลผล การเก็บรักษาข้อมูลในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
3. ข้อมูล (Data) เกี่ยวข้องกับประมวลผลการจัดระเบียบองค์ประกอบกระบวนการของธุรกิจ
4. ซอฟต์แวร์ (Software) ใช้ในการบันทึกและการจัดระเบียบข้อมูล
5. เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Infrastructure) รวมถึงคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และการสื่อสารแบบเครือข่าย ที่มีความจำเป็นกับการเก็บรวบรวม การเก็บรักษา การประมวลผล และการเชื่อมต่อข้อมูลกับสารสนเทศ
6. การควบคุมภายใน และระบบความปลอดภัย (Internal Controls and Security Measures) เพื่อความปลอดภัยของข้อมูลในระบบสารสนเทศทางการบัญชีในองค์ประกอบทั้ง 6 ประการนั้น สามารถแบ่งหน้าที่ที่สำคัญในธุรกิจได้ 3 ส่วน ได้แก่

6.1 การรวบรวมและการเก็บรักษาข้อมูล (Collect and Store Data) หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร ทรัพยากร และบุคลากร

6.2 การแปลงข้อมูลให้เป็นระบบสารสนเทศ (Transform Data into Information) หมายถึง การทำให้ข้อมูลนั้นเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในด้านการวางแผนการควบคุมการดำเนินงานและการประเมินของกิจกรรมต่าง ๆ ของทรัพยากรและของบุคลากร

6.3 ให้มีความควบคุมที่เพียงพอ เพื่อให้สินทรัพย์ขององค์กรมีความปลอดภัย (Provide Adequate Controls to Safeguard the Organization's Assets) หมายถึง ข้อมูลที่รวบรวมไว้มีความแน่ใจว่า สินทรัพย์และข้อมูลที่ติดตามความต้องการใช้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และเชื่อถือได้

อีกทั้งระบบสารสนเทศ เป็นระบบสนับสนุนการบริหารงาน การจัดการ และการปฏิบัติการ ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล ระดับกลุ่ม หรือระดับองค์กร ไม่ใช่เพียงเครื่องมือคอมพิวเตอร์ เท่านั้น แต่ยังมียังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของระบบอีก ซึ่งจะขาดองค์ประกอบใดไม่ได้ (อุษณา ภัทรมนตรี, 2544: 7-8)

1. เครื่องอุปกรณ์และฮาร์ดแวร์ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ประกอบที่ใช้ในการประมวลผลและสื่อสารข้อมูล
  2. โปรแกรมและซอฟต์แวร์ ได้แก่ คำสั่งและระบบงานต่าง ๆ ที่ทำให้ฮาร์ดแวร์ทำงานตามต้องการ พัฒนาโดยผู้พัฒนาระบบงานและนักเขียนโปรแกรม ซึ่งอาจเป็นผู้พัฒนาภายนอกหรือผู้พัฒนาที่เป็นบุคลากรภายในองค์กร
  3. บุคลากร บุคลากรในองค์กรอาจแบ่งเป็น 2 จำพวก คือ บุคลากรที่ทำงานรับผิดชอบด้านไอทีโดยตรง เช่น โปรแกรมเมอร์ นักวิเคราะห์พัฒนาระบบ บุคลากรด้านเครือข่าย บุคลากรด้านฐานข้อมูล และนักปฏิบัติการอื่นด้านคอมพิวเตอร์ และบุคลากรที่เป็นผู้ใช้งาน (User) บุคลากรทั้ง 2 จำพวก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จ และองค์กรจำเป็นต้องพัฒนาฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้และเข้าใจในเทคนิคไอทีที่จะนำมาใช้ เพราะแม้องค์กรจะมีระบบฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่ดี แต่หากผู้ใช้งานไม่ได้รับการพัฒนาให้ใช้งานได้อย่างถูกต้องระบบงานนั้นไม่อาจใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ หรืออาจเกิดผลร้ายในกรณีที่ผู้ใช้งานเข้าใจผิดต่อด้านหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบวิธีปฏิบัติที่กำหนดขึ้น เช่น ไม่ส่งข้อมูลที่ถูกต้องเข้าระบบ ย่อมทำให้ผลลัพธ์เชื่อถือไม่ได้ เป็นต้น
  4. นโยบายและวิธีปฏิบัติ ได้แก่ แผนงาน คู่มือ วิธีปฏิบัติงาน กิจกรรมการควบคุมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติงานด้านระบบสารสนเทศเป็นระเบียบ ถูกต้อง ปลอดภัย
  5. ข้อมูลและสารสนเทศ ได้แก่ ข้อมูลดิบและสารสนเทศที่ผ่านการประมวลแล้วทุกระดับ เป็นทรัพยากรที่ต้องการ จึงต้องมีการรวบรวม ประมวล จัดเก็บและเผยแพร่อย่างถูกต้อง
- โครงสร้างดังกล่าว มีความสำคัญและสัมพันธ์กับความสำเร็จในการนำระบบไอทีมาใช้ จึงควรเตรียมความพร้อม โดยการวางแผนงาน การกำหนดขอบเขต และวัตถุประสงค์ของการนำระบบงานมาใช้ให้ชัดเจน ต้องกำหนดหน่วยที่จะรับผิดชอบ เพื่อออกแบบระบบงาน จัดวางวิธีปฏิบัติ และการควบคุมภายในให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องกำหนดบุคลากรที่จะรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาระบบงานให้เพียงพอ โดยพนักงานผู้ใช้ทุกฝ่ายต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อความเข้าใจและการร่วมมือในความเปลี่ยนแปลง ตลอดจนผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

แนวคิดระบบ e-Customs

เป็นระบบที่พัฒนาขึ้น โดยกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ตามแผนงานยุทธศาสตร์กรมฯ (<http://wiki.nectec.or.th/dpu/CC613Students/ECustom#แผนยุทธศาสตร์ของกรมศุลกากร>, 14 พฤษภาคม 2550) คือการนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้ควบคู่ไปกับการปรับกระบวนการของกรมศุลกากรให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกว่า e-customs เป็นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบ Web Application มาใช้ในการบริหารงานศุลกากร พร้อมกับการปรับระบบงานไปสู่ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ การทำให้ระบบการขนส่งสินค้ามีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้องทันสมัย ไม่ได้อยู่ที่กรมศุลกากร แต่ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การอาหารและยา กรมประมง กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ ดังนั้น การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีการรวมระบบงานให้เป็นระบบเดียวกัน (one stop service) เพื่อให้การนำเข้า-ส่งออกดำเนินการได้บนหน้าต่างเดียวกัน เรียกว่า กระบวนการเบ็ดเสร็จ ณ หน้าต่างเดียว (single windows)

แนวคิดการเงินการบัญชีระบบ e-Customs

ระบบงานการเงินและบัญชีได้จัดทำโปรแกรมระบบงานให้สอดคล้องรับกับนโยบายของกระทรวงการคลัง โดยงานการเงินและบัญชีมีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ประเภทภาษีอากร และเงินประโยชน์อื่นๆ ของทางราชการอีกหลายประเภท รวมทั้งจัดเก็บรายได้แทนส่วนราชการอื่น เช่น กรมสรรพากร และกรมสรรพสามิต โดยการจัดเก็บรายได้ดังกล่าวต้องมีการจัดเก็บและนำส่งจากระบบของหน่วยงานเข้าสู่ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ (GFMS) โดยดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูล (Interface) ทั้งในส่วนของกรมศุลกากรซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดเก็บรายได้ และหน่วยงานเจ้าของรายได้ ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการ และหลักการบัญชี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินของกรมศุลกากรมีความถูกต้องแม่นยำและน่าเชื่อถือ อันจะเป็นผลให้งบการเงินในภาพรวมของประเทศครบถ้วนถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินด้านการเงินการคลังของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (http://portal.customs.net/intranet/jsp/Docs/HB_Money.pdf)

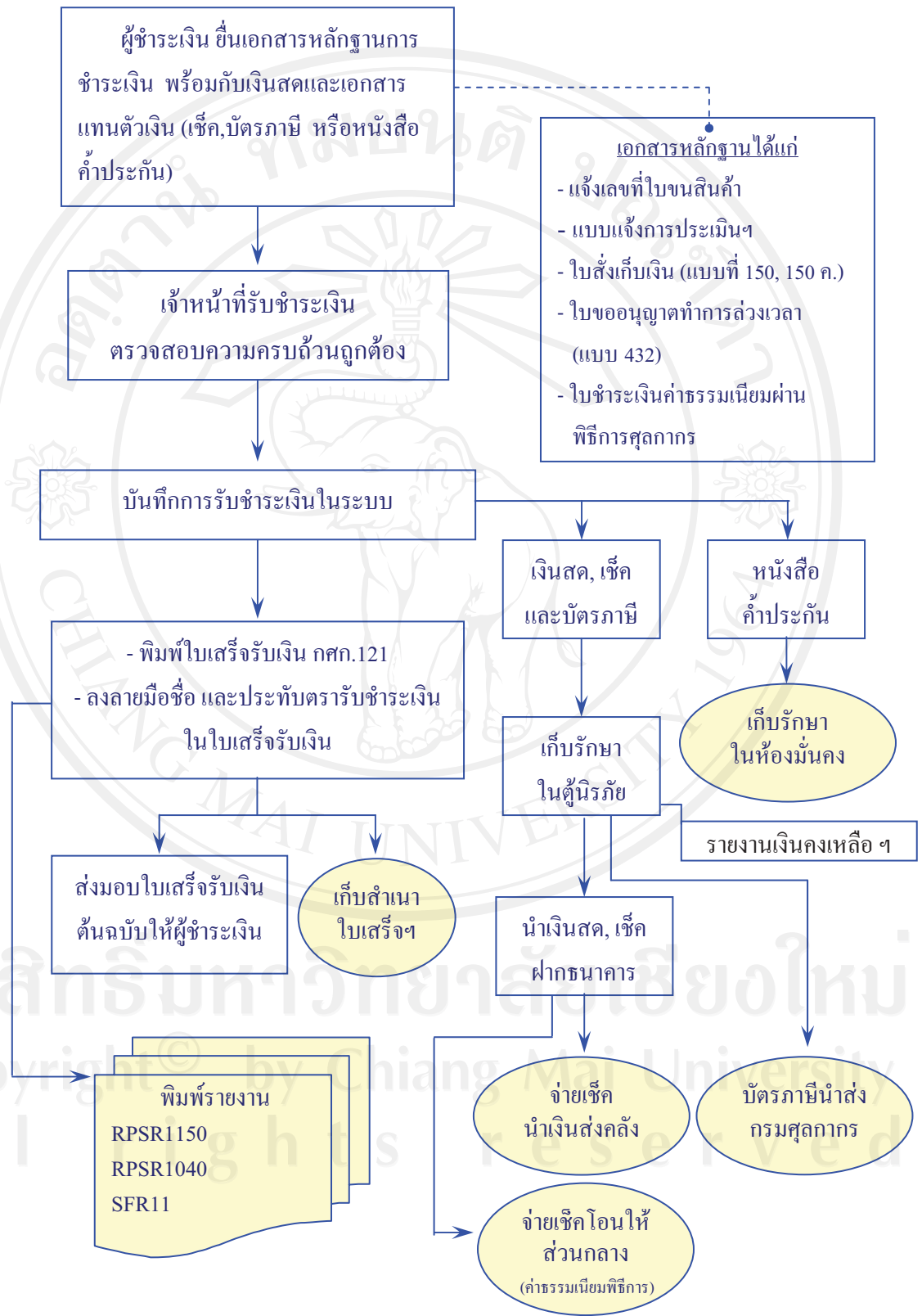
การรับชำระค่าภาษีอากรสามารถรับชำระเป็น เงินสดและหรือแคชเชียร์เช็คที่อยู่ในเขตเคลียร์ริงและหรือบัตรภาษี กรณีชำระเงินค่าภาษีอากร ค่าธรรมเนียมศุลกากรและเงินผลประโยชน์อื่นเป็นเช็ค ให้ส่งจ่ายในนาม “กรมศุลกากร (พักรายได้)”

การรับชำระเงิน ของระบบ e-Custom ใช้ระบบงานรับชำระเงินและจ่ายเงิน (Receipts & Payments System) โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน (ดังภาพที่ 2)

1. ผู้ชำระเงินยื่นเอกสารหลักฐานพร้อมกับเงินที่นำมาชำระที่เคาน์เตอร์รับชำระเงิน
2. เจ้าหน้าที่รับชำระเงิน ตรวจสอบเงินสด หรือตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเช็ค หรือบัตรภาพที่นำมาชำระ
3. บันทึกการรับชำระเงินในระบบงาน Receipts Payments System (RPS)
4. ระบบตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลรับชำระเงิน หากถูกต้องจะพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน (แบบ กศก.121)
5. เจ้าหน้าที่การเงินตรวจสอบความถูกต้องของใบเสร็จรับเงิน และลงลายมือชื่อพร้อมประทับตรารับชำระเงินบนใบเสร็จรับเงินต้นฉบับ
6. ส่งมอบต้นฉบับใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ชำระเงิน
7. สำเนาใบเสร็จฯ คู่ฉบับ เก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐานทางการเงินของฝ่ายบัญชีอากร
8. เงินสด เช็ค บัตรภาพ ให้ดำเนินการตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ.2551

กระบวนการรับชำระเงิน

ภาพที่ 2 จำลองกระบวนการรับชำระเงิน

3. วิธีการปฏิบัติงานรับชำระค่าภาษีอากร มีดังนี้

- 1.1 ผู้ประกอบการแจ้งเลขที่ใบขนสินค้า และจำนวนเงินค่าภาษีอากรที่ต้องชำระ
- 1.2 แคชเชียร์ตรวจสอบจำนวนเงินสด เช็ค หรือบัตรภาษี ว่าถูกต้องครบถ้วน
- 1.3 เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการรับชำระด้วยหน้าจอ Receipts & Payments
  - เลือกเมนู Receipts and Payments System
  - บันทึกเคาน์เตอร์รับชำระในช่อง Payment Counter แล้วกดปุ่ม Update หน้าจอขึ้น Update Complete
  - เลือกเมนู Tax & Deposit Payment โดย Double Click
  - เลือกรายการ Declaration Payment โดย Double Click
  - บันทึกเลขที่ใบขนสินค้า กด Tab หน้าจอจะปรากฏข้อมูลรายละเอียดการรับชำระ
  - ตรวจสอบรายละเอียดและบันทึกจำนวนเงินที่รับชำระในช่องประเภทจำนวนเงิน บันทึกรายละเอียดการรับชำระ กรณีรับชำระด้วยเช็คหรือบัตรภาษี ถ้ามีมากกว่า 1 ฉบับให้กดปุ่ม ADD DETAIL แล้วบันทึกรายละเอียดเพิ่ม
  - กรณีชำระด้วยเช็ค แต่จำนวนเงินที่ชำระมากกว่าสามารถสะเช็คเกินได้ที่ช่อง Over Cheque กดปุ่ม Update และสั่ง Print ใบเสร็จรับเงิน

2. วิธีการปฏิบัติงานรับชำระค่าภาษีอากรเพิ่ม

- 2.1 ผู้ประกอบการแจ้งเลขที่ใบขนสินค้าที่ต้องการชำระเพิ่มหรือยื่นเพิ่มคดีต่อเจ้าหน้าที่
- 2.2 แคชเชียร์ตรวจสอบจำนวนเงินสด เช็ค หรือบัตรภาษีว่าถูกต้องครบถ้วน
- 2.3 เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการรับชำระด้วยหน้าจอ Receipts and Payments
  - เลือกเมนู Receipts and Payments System
  - บันทึกเคาน์เตอร์รับชำระ ในช่อง Payment Counter แล้วกดปุ่ม Update หน้าจอจะขึ้น Update Complete
  - เลือกเมนู Tax & Deposit Payment โดย Double Click
  - เลือกเมนู Payment and Clearing โดย Double Click
  - บันทึกเลขประจำตัวผู้เสียภาษีในช่อง Company Name กดเครื่องหมายแสดงชื่อผู้ประกอบการ เพื่อตรวจสอบ
  - เลือก Payment Type ให้เป็น Added Payment และกด Search
  - ตรวจสอบและทำเครื่องหมายเลือกใบขนฯ ที่ต้องการรับชำระกดปุ่ม Update

- ตรวจสอบรายละเอียดและบันทึกจำนวนเงินพร้อมรายละเอียด กรณีรับชำระด้วยเช็คหรือบัตรภาษี ถ้ามีมากกว่า 1 ฉบับให้กดปุ่ม ADD DETAIL แล้วบันทึกรายละเอียดเพิ่ม
- กรณีชำระด้วยเช็คแต่จำนวนเงินที่ชำระมากกว่า สามารถสละเช็คเกินได้ที่ช่อง Over Cheque กดปุ่ม Update และสั่ง Print ใบเสร็จรับเงิน

3. วิธีการปฏิบัติงานรับชำระตามแบบแจ้งการประเมินภาษีอากร

- 3.1 ผู้ประกอบการยื่นแบบแจ้งการประเมินฯ พร้อมจำนวนเงินที่ต้องการชำระ
- 3.2 แคชเชียร์ตรวจสอบจำนวนเงินสด เช็ค หรือบัตรภาษีว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่
- 3.3 เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการรับชำระด้วยหน้าจอ Receipts & Payments
  - เลือกเมนู Receipts & Payments System
  - บันทึกเคาน์เตอร์รับชำระในช่อง Payment Counter แล้วกดปุ่ม Update หน้าจอจะขึ้น Update Complete
  - เลือกเมนู Tax & Deposit Payment โดย Double Click
  - เลือกเมนู Payment and Clearing โดย Double Click
  - บันทึกเลขประจำตัวผู้เสียภาษีในช่อง Company Name แล้วกดเครื่องหมายแสดงชื่อผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบ
  - เลือก Payment Type ให้เป็น New Assessment (กศก.115) กด Search
  - ตรวจสอบและทำเครื่องหมายเลือกใบขนฯ ที่ต้องการรับชำระ กดปุ่ม Update
  - ตรวจสอบรายละเอียด และบันทึกจำนวนเงินพร้อมรายละเอียดที่จะรับชำระ กรณีรับชำระด้วยเช็คหรือบัตรภาษี ถ้ามีมากกว่า 1 ฉบับให้กดปุ่ม ADD DETAIL แล้วบันทึกรายละเอียดเพิ่ม
  - กรณีชำระด้วยเช็คแต่จำนวนเงินที่ชำระมากกว่า สามารถสละเช็คเกินได้ที่ช่อง Over Cheque กดปุ่ม Update และสั่ง Print ใบเสร็จรับเงิน

4. วิธีการปฏิบัติงานชำระตามใบสั่งเก็บเงิน (Order Form)

- 4.1 ผู้ประกอบการยื่นใบสั่งเก็บเงิน (Order Form) พร้อมจำนวนเงินที่ต้องการชำระ
- 4.2 ตรวจสอบจำนวนเงินสด เช็ค หรือบัตรภาษี ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่
- 4.3 เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการรับชำระด้วยหน้าจอ Receipts & Payments
  - เลือกเมนู Receipts & Payments System
  - บันทึกเคาน์เตอร์รับชำระในช่อง Payment Counter กดปุ่ม Update หน้าจอจะขึ้น Update Complete

- เลือกเมนู Miscellaneous รายการ Order Form Payment โดย Double Click
- บันทึกเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ในช่อง Company Tax No
- กด Tab หรือเครื่องหมายแสดงชื่อผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบ กด Search
- ทำเครื่องหมายเลือกรายการ หน้าช่องใบสั่งเก็บเงินที่ต้องการรับชำระกดปุ่ม Update
- ตรวจสอบข้อมูลเลขที่ใบสั่งเก็บเงิน เลขที่ใบขนฯ ชื่อบริษัทฯ
- บันทึกจำนวนเงินที่รับชำระและรายละเอียด กรณีรับชำระด้วยเช็คหรือบัตรภาษีถ้ามีมากกว่า 1 ฉบับให้กดปุ่ม ADD DETAIL แล้วบันทึกรายละเอียดเพิ่ม
- กรณีชำระด้วยเช็คแต่จำนวนเงินที่ชำระมากกว่า สามารถสละเช็คเกินได้ที่ช่อง Over Cheque กดปุ่ม Update สั่ง Print ใบเสร็จรับเงิน

5. วิธีการปฏิบัติงานรับชำระค่าทำการล่วงเวลา

- ผู้ประกอบการยื่นใบขออนุญาตทำการล่วงเวลา พร้อมจำนวนเงินที่ต้องการชำระ
- แคชเชียร์ตรวจสอบจำนวนเงินสด ว่าถูกต้อง ครบถ้วนหรือไม่
- เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการรับชำระด้วยหน้าจอ Receipts & Payments
- เลือกเมนู Receipts & Payments System
- บันทึกเคาน์เตอร์รับชำระในช่อง Payment Counter กดปุ่มUpdate หน้าจอจะขึ้น Update Complete
- เลือกเมนู Miscellaneous รายการ Miscellaneous Payment โดย Double Click
- บันทึกเลขประจำตัวผู้เสียภาษีในช่อง Company Name กด Tab หรือเครื่องหมายแสดงชื่อผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบ
- บันทึกเลขที่ใบขนสินค้า จำนวนเงินที่รับชำระ รหัสรายได้และจำนวนเงิน กดปุ่ม Update สั่ง Print ใบเสร็จรับเงิน

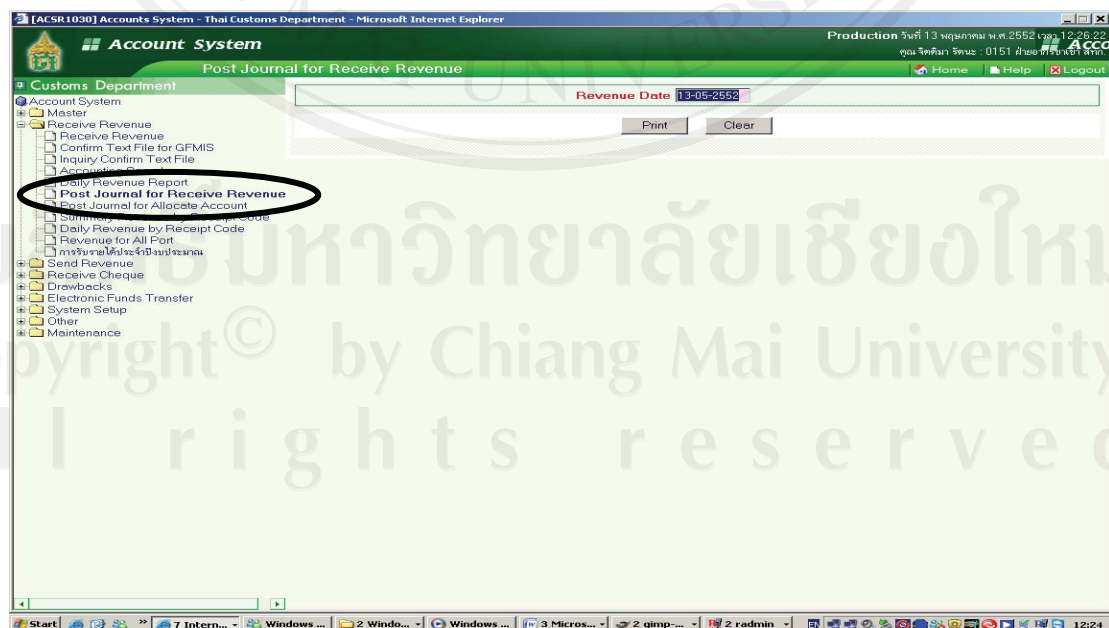
ระบบ Account การบันทึกและปิดบัญชี

งานการเงินส่งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้แก่งานบัญชี หลังจากที่ยานบัญชีตรวจสอบเอกสารดังกล่าวแล้วทำการบันทึกและปิดบัญชีโดยเข้าสู่ระบบงาน Account (ดังภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 จำลองหน้าจอการเข้าระบบ Account

บันทึกกระจายรายได้เพื่อลงบัญชีในระบบ e-Customs (หน้าจอ ACSR 1030 Post Journal for Receive Revenue) (ดังภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 จำลองหน้าจอการกระจายรายได้เพื่อลงบัญชี

จะได้รายงาน ACSR 1030 (ดังภาพที่ 5) เพื่อนำไปตรวจสอบยอดกับรายงาน ACSR 1090

Report : ACSR1030 Run : 13-05-2552 16:16 จิตติมา รัตน์ Page : 1 / 1

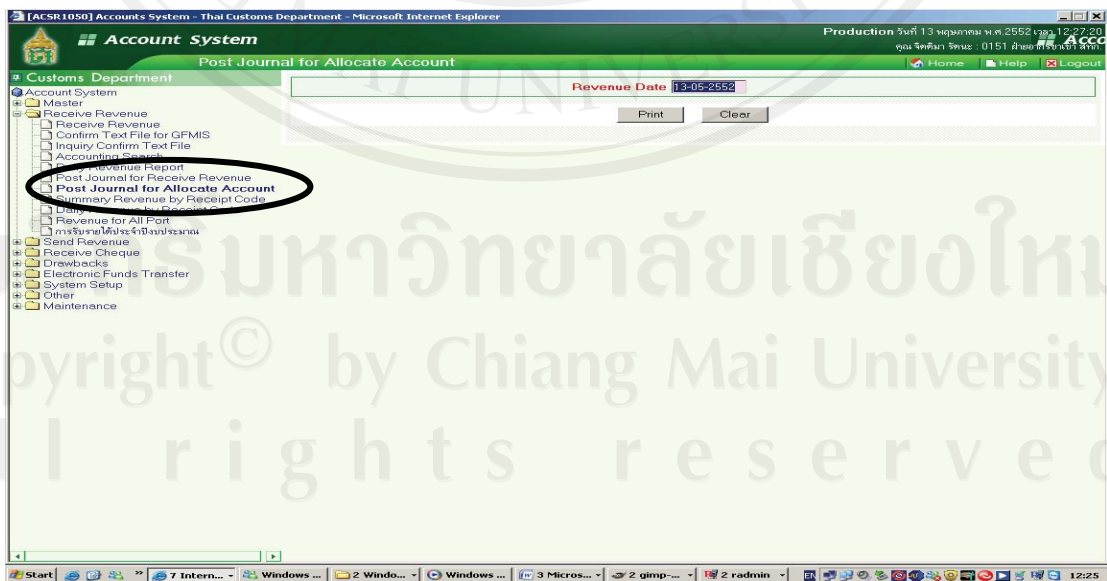
กรมศุลกากร
ลงบัญชีจัดเก็บรายได้ ประจำวันที่ 13 - 05 - 2552
[Post Journal For Receive Revenue]
หน่วยงานที่ทำรายการ : ฝ่ายอากรขาเข้า สทก. [0151]

หน่วยงานบัญชี	เลขที่ใบสำคัญ	เดบิต	เครดิต
0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.	015152050072 / 13 - 05 - 2552	477,961,152.78	477,961,152.78
0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.	015152050071 / 13 - 05 - 2552	8,369,323.81	8,369,323.81
รวม		486,330,476.59	486,330,476.59

http://portal.customs.net/ACS/IndexDialog.jsp Trusted sites

ภาพที่ 5 จำลองหน้าจอรายงาน ACSR 1030

บันทึกกระจายรายได้จัดสรรในระบบ e-Customs (หน้าจอ ACSR 1050 Post Journal for Allocate Account) (ดังภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 จำลองหน้าจอการกระจายรายได้จัดสรร

จะได้รายงาน ACSR1050 (ดังภาพที่ 7)

Report : ACSR1050 Run : 13-05-2552 16:17 จิตติมา รัตน์ Page : 1 / 1

กรมศุลกากร
ลงบัญชีรายได้จัดสรร ประจำวันที่ 13-05-2552
[Post Journal For Allocate Revenue]

หน่วยงานที่ทำรายการ : ฝ่ายอากรขาเข้า สทก. [0151]

หน่วยงานบัญชี	เลขที่ใบสำคัญ	เดบิต	เครดิต
0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.	015152050074 / 13 - 05 - 2552	3,344,009.99	3,344,009.99
0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.	015152050073 / 13 - 05 - 2552	62,769.92	62,769.92
	รวม	3,406,779.91	3,406,779.91

http://portal.customs.net/ACS/IndexDialog.jsp Trusted sites

ภาพที่ 7 จำลองหน้าจอรายงาน ACSR 1050

ยืนยันข้อมูลการ Confirm Text File for GFMS ในระบบ e-Customs (ดังภาพที่ 8)

Accounts System - Thai Customs Department - Microsoft Internet Explorer

Account System Confirm Text File for GFMS

Production วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2552 เวลา 12:22:03
จุดม จิตติมา รัตน์ : 0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.

Customs Department

- Account System
  - Master
    - Receive Revenue
    - Confirm Text File for GFMS
    - Inquiry Confirm Text File
    - Accounting Search
    - Daily Revenue Report
    - Post Journal for Receive Revenue
    - Post Journal for Allocate Account
    - Summary Revenue by Receipt Code
    - Daily Revenue by Receipt Code
    - Revenue for All Port
    - การรับเงินไม่ระบุถึงประเภท
    - Send Revenue
    - Receive Cheque
    - Drawbacks
    - Electronic Funds Transfer
    - System Setup
    - Other
    - Maintenance

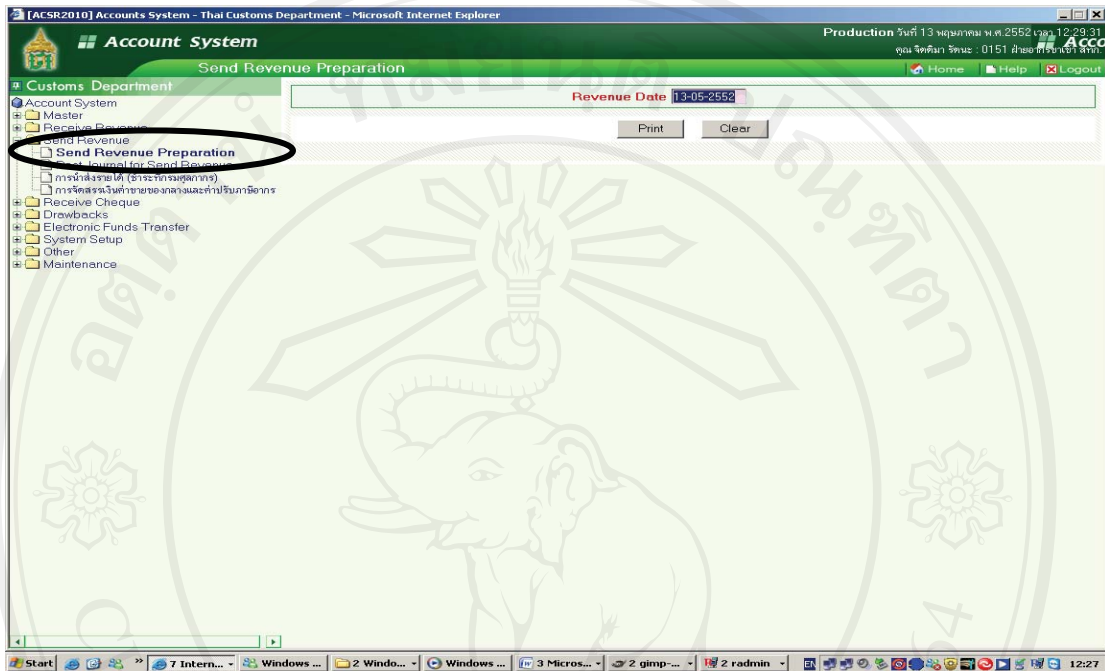
Account Port: 0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.
Interface Port: 0100 กองคลัง (กค.)
Revenue Date: 13-05-2552
GF Status: Receive Confirm Send Confirm

Inquiry Update Delete Clear

Start 7 Intern... Windows ... 2 Windo... Windows ... 3 Micros... 2 gimp... 2 radmin 12:27

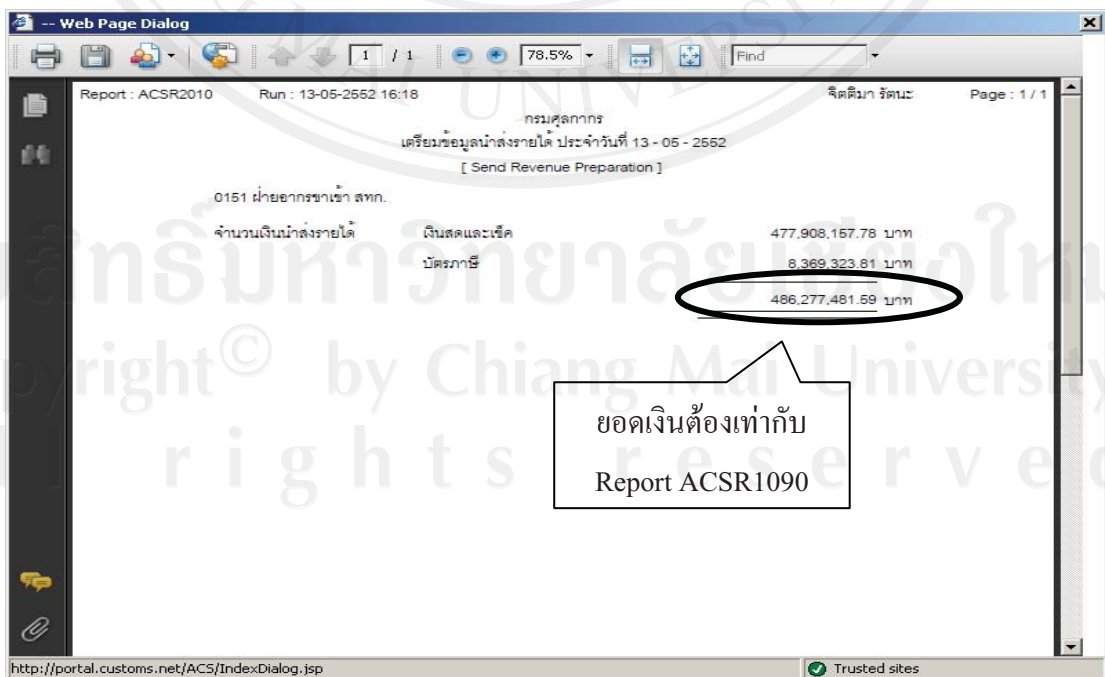
ภาพที่ 8 จำลองหน้าจอการ Confirm Text File for GFMS

จัดเตรียมข้อมูลนำส่งรายได้ประจำวันในระบบ e-Customs (หน้าจอ ACSR 2010 Send Revenue Preparation) หลังจากได้ทำการยืนยันข้อมูลการจัดเก็บรายได้ (ดังภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 จ้างลองหน้าจอการจัดเตรียมข้อมูลนำส่งรายได้

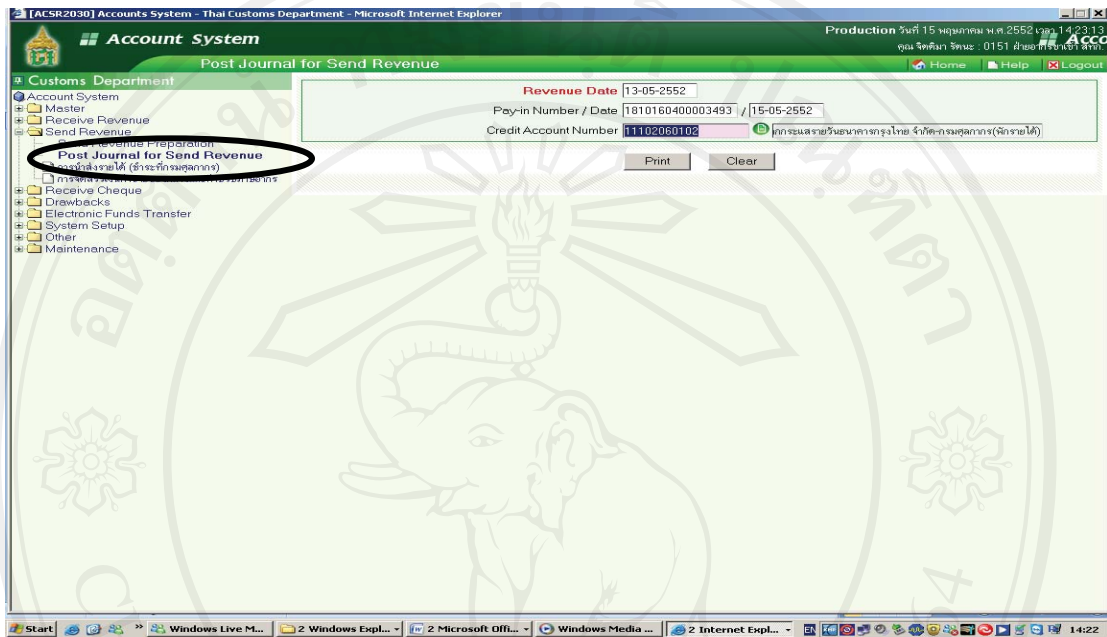
จะได้รายงาน ACSR2010 (ดังภาพที่ 10) ยอดเงินตรงกับรายงาน ACSR1090

ภาพที่ 10 จ้างลองหน้าจอรายงาน ACSR 2010

บันทึกงบประมาณนำส่งรายได้ ในระบบ e-Customs (หน้าจอ ACSR 2030 Post Journal for send Revenue) โดยโอนฝากเงินธนาคาร (Pay-in) ที่ได้รับจากธนาคารหลังจากนำเงินส่งเข้าบัญชี โดยใช้หมายเลขอ้างอิง 16 หลักบันทึกในช่อง Pay-in Number/Date (ดังภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 จำลองหน้าจอการนำส่งรายได้

จะได้รายงาน ACSR 1040 (ดังภาพที่ 12)

เดบิต	รายการ	รหัสบัญชี	เดบิต	เครดิต
	เงินฝากคลัง บัญชีเงินฝากต่าง ๆ (799)	11103070000	870,710.00	
	เงินฝากคลัง บัญชีเงินฝากค่าพยานะ (915)	11103160000	12,600.00	
	เงินฝากคลัง บัญชีเงินฝากเงินบำรุงองค์การของ ส.ส.ท. (923)	11103170000	78,688.70	
	เงินรับฝาก-ภาษีเพื่อมหาดไทย 95%	21600030100	2,083,652.10	
	เงินรับฝาก-ภาษีเพื่อมหาดไทย มูลค่าเพิ่ม 97%	21600030201	18,935,765.27	
	เงินรับฝาก-ค่าใช้จ่ายสรรพสามิต 2.5%	21600030300	54,832.95	
	เงินรับฝาก-ค่าใช้จ่ายสรรพากร(ภาษีมูลค่าเพิ่ม) 2.4%	21600030401	468,513.76	
	เงินรับฝาก - ค่าใช้จ่ายเงินบำรุงองค์การของ ส.ส.ท.(สุราษฎร์ธานี)	21600032200	1,198.30	
	เงินรับฝาก-ค่าใช้จ่ายบุคลากร(มูลค่าเพิ่ม)0.6%	21600040101	117,128.43	
	เงินรับฝาก-ค่าใช้จ่ายบุคลากร(สรรพสามิต)2.5%	21600040200	54,832.95	
	เงินรับฝาก-เงินชดเชยการส่งสินค้าออก (907)	21600040300	2,371,879.77	
	รายได้แผ่นดินนำส่ง-ภาษีมูลค่าเพิ่ม	53000010100	174,374,972.07	
	รายได้แผ่นดินนำส่ง-ภาษีสรรพสามิต	53000020000	21,767,973.50	
	รายได้แผ่นดินนำส่ง-อาคารเช่า	53000040000	117,629,470.88	
	รายได้แผ่นดินนำส่ง-อาคารเช่าออก	53000050000	106,342.41	
	รายได้แผ่นดินนำส่ง-ค่าธรรมเนียมบุคลากร	53000060300	74,373.40	
	รายได้แผ่นดินนำส่ง-ค่าใช้แก้ออก	53000070100	3,370.00	

ภาพที่ 12 จำลองหน้าจอรายงาน ACSR 1040

และรายงาน ACSR2030 (ดังภาพที่ 13) ซึ่งยอดเงินจะเท่ากับ Pay – in 16 หลัก

หน่วยงานบัญชี	เลขที่ใบสำคัญ	เดบิต	เครดิต
0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.	015152050089 / 15 - 05 - 2552	8,369,323.81	8,369,323.81
0151 ฝ่ายอากรขาเข้า สทก.	015152050090 / 15 - 05 - 2552	477,908,157.78	477,908,157.78
รวม		486,277,481.59	486,277,481.59

ภาพที่ 13 จำลองหน้าจอรายงาน ACSR 2030

การบันทึกบัญชีในระบบ

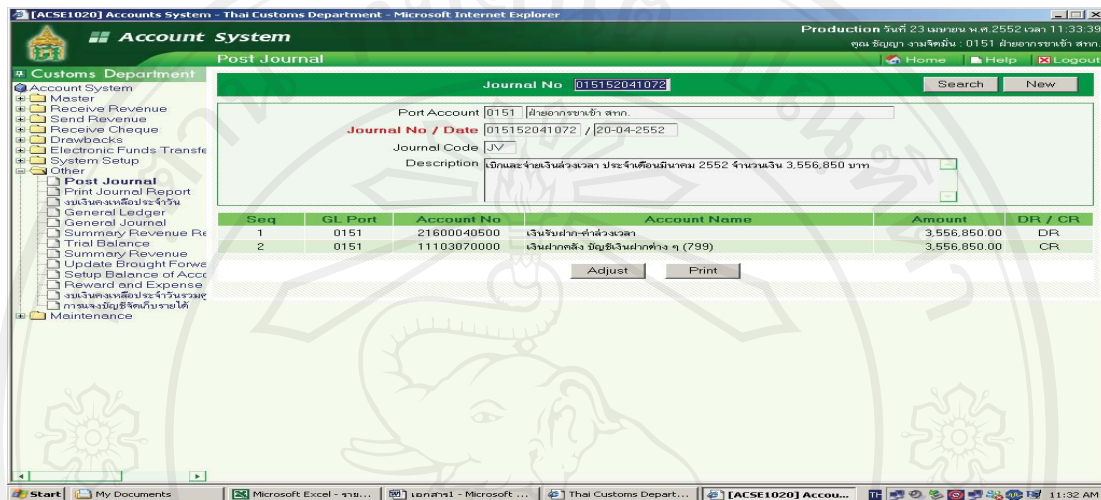
ระบุรายละเอียดคำอธิบายการลงบัญชีช่อง Description ระบุรหัสบัญชีช่อง Account no ระบุจำนวนเงินช่อง Amount เลือกรายการ เดบิต หรือ เครดิต เพิ่มบรรทัดรายการกด ADD DETAIL บันทึกคู่รายการจนครบรายการ เครื่องจะแสดงจอภาพ กดปุ่ม Update (ดังภาพที่ 14)

Delete	GL Port	Account No	Account Name	Amount	DR / CR
☐	0151	21600040500	เงินรับฝากชั่วคราว	3,556,850.00	DR
☐	0151	11103070000	เงินฝากคลัง บัญชีเงินฝากต่าง ๆ (799)	3,556,850.00	CR

ภาพที่ 14 จำลองหน้าจอการบันทึกบัญชี

การแก้ไขหรือการปรับปรุงรายการ

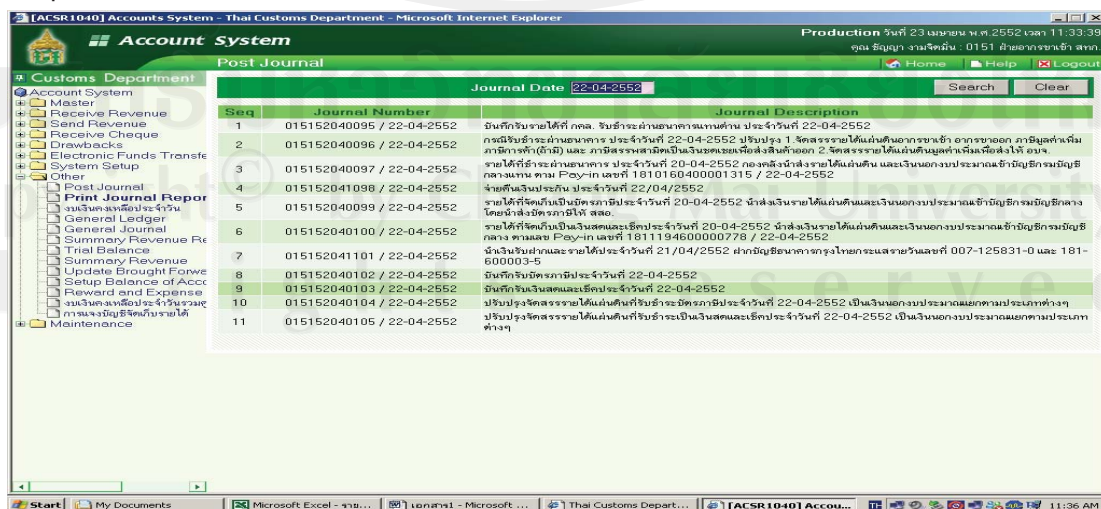
เลือกที่ Post Journal ระบุเลขที่ของรายงานที่ต้องการแก้ไขในช่อง Journal No กดปุ่ม Search จะแสดงจอภาพรายงานที่ต้องการแก้ไข (ดังภาพที่ 15)

ภาพที่ 15 จ้างล่องหน้าจอการแก้ไขปรับปรุงบัญชี

กด Adjust และ ตกลงจะปรากฏจอภาพของรายงานการบันทึกบัญชีที่ตรงข้ามกับรายงานการลงบัญชีเดิม พิมพ์รายงานการแก้ไข และลงบัญชีใหม่ การพิมพ์รายงาน

สามารถทำได้ทั้ง 2 กรณี คือ การสั่งพิมพ์ในช่วงที่ทำการบันทึกตามขั้นตอนหรือกระบวนการของระบบงานและการสั่งพิมพ์หลังวันที่ทำรายการ โดยเลือก Print Journal Report ระบุวันที่ของรายการที่ต้องการ (ดังภาพที่ 16)

ภาพที่ 16 จ้างล่องหน้าจอการค้นหารายการที่ต้องการพิมพ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เจษฎา ดวงใย (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำเอาระบบสารสนเทศโครงการ POLIS ของกรมตำรวจมาใช้ในหน่วยงานตำรวจภูธร จังหวัดลำพูน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำเอาระบบสารสนเทศโครงการ POLIS มาใช้ในหน่วยงาน คือ ปัจจัยด้าน โปรแกรมที่ใช้ในระบบ ได้แก่ ความสามารถในการเชื่อมโยงที่มีความรวดเร็วถูกต้องแน่นอนสูง ไม่ติดขัดบ่อย ๆ และโปรแกรมที่ใช้มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนต่อการใช้งาน ปัจจัยด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้แก่ การที่ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์มีคุณภาพดีทนทาน และมีระบบการป้องกันการเสียหายของข้อมูลการโจรกรรมข้อมูลไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยทางด้านบุคลากรคอมพิวเตอร์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบเป็นอย่างดี ปัจจัยภายในองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานของศูนย์ไว้อย่างเพียงพอ การที่ผู้บริหารระดับหน่วยงานเห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์อย่างดี สถานที่ตั้งของศูนย์นั้นควรอยู่ไม่ไกลจากหน่วยที่ให้บริการสามารถติดต่อประสานงานได้อย่างสะดวก ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลมาก ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารข้อมูลในปัจจุบันมีขอบเขตที่กว้างไกลและมีความรวดเร็วสามารถติดต่อกันได้ทั่วโลก คนร้ายมีวิวัฒนาการเทคโนโลยีที่สูงขึ้นในการประกอบอาชญากรรมและประชาชนในพื้นที่มีความรู้และความสนใจทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ส่วนปัญหาอุปสรรคที่ประสบมากที่สุดคือ ปัญหาด้านโปรแกรมที่ใช้ในระบบสารสนเทศโครงการไม่มีระบบป้องกันไวรัสคอมพิวเตอร์ และการโจรกรรมข้อมูลที่ดี ปัญหาด้านเทคโนโลยีของระบบฯ ที่มีคุณภาพไม่ดี และล้าสมัย ปัญหาด้านงบประมาณการเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยเหนือ น้อยมาก และการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อปฏิบัติงานภายในศูนย์ POLIS ปัญหาของโครงการคือ ความล่าช้าในการดำเนินงานของโครงการและงบประมาณสำหรับโครงการที่มีอยู่อย่างจำกัด

วิภา จงรักษ์สัตย์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในทางบัญชีของธุรกิจ ใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในส่วนของปัญหาการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้งานบัญชี พบปัญหาที่สำคัญ 3 ลำดับ ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร (ผู้ใช้) ได้แก่ ผู้ใช้ไม่มีความชำนาญและไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบ ปัญหาด้านโปรแกรมที่ใช้ทำบัญชี ได้แก่ โปรแกรมที่ใช้ทำ

บัญชีช้าไม่ทันเวลาและมักเกิดปัญหาในการทำงานบ่อยครั้ง และปัญหาด้านฮาร์ดแวร์ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องไม่มีคุณภาพและมีจำนวนไม่เพียงพอ

วาสนา วงศ์สิทธิ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SAP ของธนาคารออมสินสาขาในเขตภาค 5 พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ความล่าช้าและการล้มเหลวของระบบเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูล (Network) นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านบุคลากรใช้ระบบและไม่มีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ ปัญหาด้าน โปรแกรมสำเร็จรูป SAP ทำงานได้ช้าไม่ทันเวลา มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ยุ่งยากซับซ้อน มักเกิดปัญหาในการทำงานบ่อยครั้ง ปัญหาความล่าช้าในการช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาที่ระบบ คู่มือการใช้งานอ่านเข้าใจยาก ไม่มีรายการช่วยเหลือ (Help Menu) ในตัวระบบ และปัญหาด้านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์มีขีดความสามารถน้อย จำนวนไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

ณัฐวุฒิ อภิสิทธิ์ยากร (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “การนำระบบโปรแกรมสำเร็จรูป Navision Financials มาใช้ในงานสารสนเทศทางการบัญชีของบริษัท รอยัล สแกนดิเนเวีย (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำระบบโปรแกรมสำเร็จรูป Navision Financials มาใช้ในงานสารสนเทศทางการบัญชี และเพื่อให้ทราบถึงปัญหาจากการนำระบบโปรแกรมสำเร็จรูปดังกล่าวมาใช้ในงานสารสนเทศของบริษัท รอยัล สแกนดิเนเวีย (ประเทศไทย) จำกัด โดยศึกษาในส่วนของสารสนเทศทางการบัญชีของบริษัท ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลในวงจรรายจ่าย ข้อมูลในวงจรรายได้ และข้อมูลในวงจรรการผลิต และวงจบบัญชีแยกประเภททั่วไป โดยใช้ทฤษฎีพื้นฐานของสารสนเทศทางการบัญชีเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์ของกระบวนการทำงานและปัญหาในการนำโปรแกรม Navision Financials มาใช้ในองค์กร

วรรณพร ชุติกุลพัฒนา (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีมาใช้งานในธุรกิจ จำแนกออกเป็นปัจจัยด้านคุณภาพและราคา พบว่าปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดคือความสามารถของโปรแกรม และราคาของโปรแกรม ปัจจัยด้านบริการที่มากที่สุดคือ การบริการหลังการขายดี และปัจจัยทางด้านการโฆษณา พบว่าการให้ทดลองใช้โปรแกรมฟรี โดยดาวน์โหลดจากอินเทอร์เน็ตได้รับความสนใจมากที่สุด ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุดคือปัญหาด้านฮาร์ดแวร์ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์มีขีดความสามารถต่ำ รองลงมาเป็นปัญหาด้านโปรแกรม ได้แก่ โปรแกรมที่ใช้ไม่เหมาะสมกับลักษณะของธุรกิจ ปัญหา

ด้านบุคลากรพบว่าบุคลากรไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการใช้งาน ปัญหาอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูปมีระบบการทำงานที่ยุ่งยาก ซับซ้อนและมีปัญหาในการใช้งาน

วิณา บุญประคอง (2548) ศึกษาเรื่องการศึกษาการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บภาษีอากร ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ พบปัญหาในระดับมากเกี่ยวกับจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ด้านระบบเครือข่าย พบปัญหาในระดับมากเกี่ยวกับความล่าช้าในการเข้าถึงระบบงานออนไลน์ที่รับผิดชอบ สำหรับด้านระบบคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับระบบกำกับดูแล ระบบงานภาษีอากร ระบบเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร และระบบทะเบียนคุมรายการ และจัดทำบัญชีผู้เสียภาษี โดยรวมแล้วมีปัญหาในระดับปานกลาง สำหรับด้านระบบรักษาความปลอดภัยคอมพิวเตอร์และด้านบุคลากรผู้ใช้งานระบบ พบปัญหาในระดับปานกลาง

ภรณญา เข็วรสสถิตย์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express For Windows มาใช้ในธุรกิจเคมีเกษตรของ บริษัท ไคว่ตง เซ็ง จำกัด” พบว่าบริษัทได้มีการนำโปรแกรมบัญชีมาใช้ในแต่ละวงจรถือ วงจรรายได้ วงจรค่าใช้จ่าย วงจรผลิต และวงจรบัญชีแยกประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายการปฏิบัติในระบบบัญชี จะมีการแบ่งงานตามระบบงานแต่ละโมดูล เน้นให้ผู้ใช้งานมีความชำนาญเฉพาะหน้าที่ มีการสอนงานแบบฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (Training on the job) เพื่อให้ผู้ใช้งานโปรแกรมมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงาน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในภาพรวมในระดับมากคือ ด้านข้อมูล ด้านโปรแกรม ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลากร และด้านการควบคุมภายใน ส่วนด้านนโยบายของผู้บริหาร และด้านคู่มือปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในภาพรวมในระดับปานกลาง ปัญหาจากการนำโปรแกรมมาใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อยในด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยี ด้านนโยบายของผู้บริหาร ด้านการควบคุมภายใน ด้านข้อมูล ด้านโปรแกรม และด้านคู่มือปฏิบัติงาน ตามลำดับ

สุพรรณษา สุธะโรจน์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป BC Account Version 5.5 Standard สำหรับงานสารสนเทศทางการบัญชีของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี” พบว่าได้มีการนำโปรแกรมมาใช้ในการทำงาน 10 ระบบ คือ ระบบจัดซื้อ ระบบจัดขาย ระบบเจ้าหน้าที่ ระบบลูกหนี้ ระบบเช็ค/บัตร ระบบธนาคาร/เงินสด ระบบสินค้าคงคลัง ระบบสินทรัพย์ ระบบบัญชีและระบบจัดการระบบ ในการนำมาประยุกต์ใช้กับระบบของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี โดย

ใช้ระบบจัดขายและลูกหนี้สำหรับวงจรรายได้ ระบบจัดซื้อและเจ้าหนี้สำหรับวงจрд้านงบประมาณ ระบบสินทรัพย์และสินค้ำคงคลังสำหรับวงจрд้านสินทรัพย์ และระบบบัญชีสำหรับวงจрд้านรายงานทางการเงิน การประเมินผลการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป BC Account Version 5.5 Standard พบว่าโปรแกรมมีความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลแต่ละระบบงาน ส่งผลให้การประยุกต์ใช้งานในแต่ละวงจรกิจกรรมมีความสอดคล้องกับลักษณะขององค์กร สามารถบันทึกข้อมูลด้านรายได้ที่มีความหลากหลายได้ บันทึกรายการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ รายงานสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์ชีวภาพ รวมทั้งการจัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามรูปแบบบัญชีภาครัฐได้ ปัญหาที่พบจากการบันทึกข้อมูลและการจัดทำรายงาน คือ ความจำกัดของการบันทึกข้อมูลการจำหน่ายบัตรเข้าชม ซึ่งเป็นบัตรลักษณะบาร์โค้ดสามารถบันทึกได้เพียงครั้งละ 1,000 รายการ ความคลาดเคลื่อนของการคำนวณค่าเสื่อมราคา การแสดงต้นทุนของรายงานสินค้ำคงคลังที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ และการประมวลผลรายงานทางบัญชีของรายการผังบัญชีย่อยที่ไม่แสดงรายงานภายใต้ผังบัญชีหลัก

คุณลักษณะ ปั่นดวง (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการนำระบบ SAP มาใช้ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอค้อยสะเกิด ผลการศึกษาพบว่าความสำเร็จในภาพรวมจากการนำระบบ SAP มาใช้อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีแผนการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้มีความสามารถใช้ระบบงานอย่างต่อเนื่อง และได้ทดลองการใช้ระบบทันทีหลังการฝึกอบรม เพื่อไม่ให้เกิดการลืม และทำให้ผู้ใช้ระบบมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบอย่างเพียงพอ โดยมีคู่มืออ่านเข้าใจง่าย และมีตัวอย่างประกอบครบถ้วน ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารขององค์กรในด้านต่าง ๆ ด้านปัญหาในการนำระบบ SAP มาใช้ พบว่าปัญหาอยู่ในระดับน้อยทั้ง 7 ด้าน

กรณีการ มอญแก้ว (2554) ศึกษาการประเมินผลการนำโปรแกรมสำเร็จรูปบัญชีปีซีมาใช้ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยประเมินจากคุณลักษณะของซอฟต์แวร์ที่มีคุณภาพใน 6 ด้าน ประเมินผลการใช้งานตามเกณฑ์องค์ประกอบคุณภาพของซอฟต์แวร์ 3 องค์ประกอบและเกณฑ์คุณภาพของซอฟต์แวร์ 23 เกณฑ์ พบว่า โปรแกรมมีระบบควบคุมภายในที่ดี ทั้งควบคุมการนำเข้าข้อมูล ควบคุมการประมวลผลและควบคุมผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผล มีการกำหนดรหัสผู้ใช้งาน หน้าจอโปรแกรมสวยงาม เข้าใจง่าย วิธีการนำเข้าข้อมูลในระบบทำได้ง่ายไม่ยุ่งยาก สามารถสร้างรายงานได้เองตามที่ต้องการและสร้างแบบฟอร์มให้ตรงกับเอกสารของสถาบันฯได้ การประมวลผลทำได้ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลา โมดูลของระบบฯแต่ละโมดูลสามารถเชื่อมโยงข้อมูลถึงกันได้ถูกต้อง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของกิจการ ช่วยลดเวลาในการทำงาน โปรแกรมใช้ระบบ Multi Document สามารถ

เปิดหลาย ๆ หน้าจอพร้อมกันได้ สามารถนำเข้าและส่งออกข้อมูลไปยังโปรแกรมอื่น ๆ ได้ โปรแกรมสามารถใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ทุกยี่ห้อและทุกรุ่น โดยไม่เกิดปัญหาการใช้งาน โปรแกรมแยกเป็นแต่ละโมดูลอย่างชัดเจน กระบวนการทำงานในแต่ละโมดูลแยกออกจากกันอย่างชัดเจนและโปรแกรมสามารถตรวจสอบการใช้งานย้อนหลังของผู้ใช้งานแต่ละคนได้

จากแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาถึงปัญหาและปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการนำระบบ e-Customs มาใช้ในงานด้านการเงินและบัญชีของด่านศุลกากรในสังกัดสำนักงานศุลกากร โดยใช้แนวคิดเรื่องการประเมินคุณลักษณะของซอฟต์แวร์ที่มีคุณภาพ 6 ด้าน ของกิตติ ภัคดีวิวัฒนะกุลและพนิดา พานิชกุล แนวคิดเรื่องการประเมินคุณภาพของซอฟต์แวร์ทั้ง 2 ระดับ ได้แก่ คุณภาพระดับสูง เรียกว่า องค์ประกอบของคุณภาพ 5 องค์ประกอบ และคุณภาพระดับรอง เรียกว่าเกณฑ์คุณภาพ 23 เกณฑ์ ของอภิชาติ หาจตุรัส รวมทั้งแนวคิดคุณสมบัติของโปรแกรมทางการบัญชีที่ดี 6 ประการ และจากการทบทวนวรรณกรรมของกรรณิการ์ มอญแก้ว ที่ศึกษาการประเมินผลการนำโปรแกรมสำเร็จรูปบัญชีพีซีมาใช้ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาใช้ในการประเมินความพึงพอใจในการใช้ระบบ e-Customs ด้านการเงินและบัญชีของด่านศุลกากรในสังกัดสำนักงานศุลกากร

ในส่วนของปัจจัยความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาปัจจัย 7 ด้าน โดยใช้แนวคิดของ Robert Waterman, Tom Peters และ Julien Philips เรื่องปัจจัยความสำเร็จ และแนวคิดของ Romney and Steinbart เรื่ององค์ประกอบของระบบสารสนเทศ พร้อมทั้งทบทวนวรรณกรรมของ เจษฎา ดวงไย เรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำเอาระบบสารสนเทศโครงการ POLIS ของกรมตำรวจมาใช้ในหน่วยงานตำรวจภูธร จังหวัดลำพูน การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในทางบัญชีของธุรกิจ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และสุภลักษณ์ ดวงไย เรื่องปัจจัยความสำเร็จในการนำระบบ SAP มาใช้ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอดอยสะเก็ด